

Aan de leden van de raden van de gemeente Loon
op Zand en Waalwijk

Datum ons kenmerk uw kenmerk uw brief
22 januari 2013

Onderwerp
Eindrapport 'Onderzoek ambtelijke fusie tussen de gemeenten Loon op Zand en Waalwijk'

Geachte leden,

In april 2012 informeerden wij u over het vooronderzoek voor de ambtelijke fusie tussen de gemeenten Loon op Zand en Waalwijk. Het vooronderzoek werd de afgelopen maanden uitgevoerd door bureau Berenschot en KokxDeVoogd (hierna verkort aangeduid als Berenschot).

Op 11 januari 2013 werd het eindrapport opgeleverd. Het rapport treft u als bijlage aan bij deze brief. In deze brief geven wij u kort een toelichting over de uiteindelijke resultaten.

Inleiding:

Vertrekpunt was dat de colleges van Loon op Zand en Waalwijk zich eind 2011, als antwoord op de "Stip op de Horizon" van de gemeente Loon op Zand, uitgesproken hebben voor een nauwe en intensieve samenwerking op het operationele vlak, die uiteindelijk zal resulteren in het samenvoegen van de ambtelijke organisaties. In het voortraject zijn door de stuurgroep een aantal doelen geformuleerd t,a,v de zgn. 3 K's (Kwaliteit – Kwetsbaarheid en Kosten). De kernvraag was immers hoe door krachtenbundeling een win-win situatie te creëren waardoor beide gemeenten, met het oog op de toekomst, meer toekomstbestendig zouden zijn. Vooronderzoek door Berenschot diende een objectief markeringspunt op te leveren voor verdere besluitvorming door de colleges.

De aan Berenschot voorgelegde vragen dienden inzicht op te leveren in vragen m.b.t. de schaalgrootte van de samenwerking, de gewenste organisatievorm, de te verwachten kwaliteiten, de te verwachten kostenvoordelen, de gewenste formatieomvang, andere samenwerkingsvormen

Modelleur 13 5171 SL Kaatsheuvel telefoon 0416-289111 BNG bank 28.50.05.111
Postbus 7 5170 AA Kaatsheuvel telefax 0416-289289

die passen bij de ambities van beide gemeenten, de positionering van het Langstraatgebied, mogelijke fasering en voorbereidings- en frictiekosten.

De aanpak van het onderzoek bestond uit de volgende stappen:

1. Uitwerking 'stip op de horizon' en uitvoeren benchmark;
2. Verdiepende analyse consequenties samenwerking (financiële analyse en verdieping op de aspecten kwaliteit en kwetsbaarheid);
3. Rapportage.

Voor het vooronderzoek was het noodzakelijk om een zogenaamde benchmark uit te voeren. Centrale vraag in deze benchmark was: hoe verhoudt de formatieomvang van de beide gemeenten zich tot die van andere gemeenten? De gegevens uit de benchmark gaven de mogelijkheid een objectieve discussie te voeren over de formatie omvang van beide organisaties¹. Daarnaast vormde de benchmark input voor stap 2 van het vooronderzoek en kon het onze veronderstellingen bevestigen of juist punten voor nadere analyse opleveren. Bij de benchmark is het belangrijk rekening te houden met het gegeven dat het aantal formatieplaatsen, dat nodig is om onze taken goed uit te voeren, afhankelijk is van gemeente- en gebiedsspecifieke factoren.

Voor de specifieke conclusies op hoofdlijnen zoals genoemd in de eindrapportage is het van belang aan te geven dat Berenschot bij de benchmark een peildatum van de formatiecijfers aanhield van 1 januari 2012. Daarnaast werden de tijdschrijfgegevens over 2011 gehanteerd. Juist na januari 2012 zijn zowel in Loon op Zand als in Waalwijk formatiebezuinigingen geëffectueerd. Voor de eindconclusie t.a.v. het kostenaspect is dat een belangrijk gegeven.

Ook is het voor Loon op Zand van belang aan te geven dat van de te bereiken resultaten van de samenwerking (Kostenbesparing, Kwaliteitsverbetering en Kwetsbaarheid vermindering), het kostenaspect steeds belangrijker werd gevonden (te behalen voordelen en terugverdienen van de noodzakelijke investeringen). Dit had alles te maken met de financiële vooruitzichten die naar voren kwamen bij de opstelling van de (meer)jarenbegroting 2013 en de daaraan voorafgaande kadernota.

Berenschot noemt in haar eindrapportage bij beide gemeenten beleidsvelden waarbij de formatie lager maar ook hoger is dan de gemiddelden in hun gemeentelijke grootteklasse. Deze beleidsvelden worden door ons nader geanalyseerd.

¹ Loon op Zand valt in de schaalgrootte '15.000 – 30.000', Waalwijk valt in de schaalgrootte 30.000 – 50.000

Conclusies t.a.v. ambtelijke fusie:

Er zijn volgens Berenschot mogelijkheden om bij een ambtelijke fusie tussen Loon op Zand en Waalwijk € 3,4 miljoen op formatie te besparen. Hierbij gaat Berenschot uit van de meest vergaande vorm van samenwerking met 100% beleidsharmonisatie. Berenschot vergelijkt de gefuseerde ambtelijke organisatie alsdan met de 25% beste gemeenten van Nederland.

De overall-conclusie van Berenschot, na de analyse van de benchmarkgegevens voor de kostenvraag, is dat -als rekening gehouden wordt met de bezuinigingen die beide gemeenten op eigen kracht al door gaan voeren- kostenbesparing als belangrijkste argument om samen te werken vervalt.

Ten aanzien van de "hoe-nu-verder-vraag" geeft de rapportage aan dat niets doen geen optie is. Om te beginnen is de verwachting van Berenschot dat de bezuinigingsoperaties die beide gemeenten nu doorvoeren, in elk geval op termijn, zullen leiden tot nieuwe kwetsbaarheids- en kwaliteitsproblemen in beide organisaties.

Ontwikkelingen die op gemeenten afkomen, het regeerakkoord waarin het Kabinet zich uitspreekt voor schaalvergroting in de taakuitvoering door deze op een schaal van 100.000+ te organiseren, de op handen zijnde decentralisaties in het sociale domein, de opschaling die zich bij ketenpartners voltrekt, de ontwikkelingen in het kader van Krachtig bestuur in Brabant, en de inhoudelijke opgaven die de werkagenda Hart van Brabant en de Langstraat voor gemeenten met zich meebrengen, vragen naar de mening van Berenschot van beide gemeenten om een nieuwe oriëntatie en visie op de toekomstige taakuitvoering.

Voortijdige beëindiging onderzoek

De uitkomsten van de financiële analyse en de inzichten in de impact en gevolgen van een ambtelijke fusie waren voor de gemeente loon op Zand aanleiding om van koers te veranderen.

Voor het college van Loon op Zand is de conclusie dat de K van kosten niet tot een betekenisvolle besparing zal leiden zwaarwegend. De daarbij behorende volledige beleidsharmonisatie paste in de ogen van Loon op Zand niet bij het uitgangspunt van de blijvende waarborging van de eigen identiteit en eigenheid. Voor Waalwijk geldt dat zij voor verdergaande beleidsharmonisatie openstaat. De daarbij gestelde voorwaarde die hiervoor nodig is, praktisch volledige huisvesting van de nieuwe organisatie in Waalwijk, was Loon op Zand een brug te ver.

Tot slot melden wij volledigheidshalve dat de transitiekosten om tot een nieuwe organisatie te komen, fors worden ingeschat. Terugverdienmogelijkheid in de komende jaren is gezien bovenstaande, nagenoeg niet mogelijk.

Het college van Waalwijk had het onderzoek graag afgerond gezien met name om meer inzicht te krijgen in aspecten als kwaliteit en kwetsbaarheid en in de vraag welke taakonderdelen, als volledig fuseren het niet is, wel kansen bieden. Ook voor Loon op Zand geldt dat nauwe samenwerking op operationeel vlak geen afgesloten weg is. Dit kan naar de mening van Loon op Zand op onderdelen ook. Dit moet dan wel tot een win-win situatie leiden. Omwille van de duidelijkheid wenst het college van Loon op Zand de fusiegedachte te verlaten. Alvorens nadere samenwerkingsvormen verder te onderzoeken wenst het college van Loon op Zand, samen met de raad, een nieuwe visie te bepalen.

Het college van Waalwijk aanvaardt het als een gegeven dat Loon op Zand een punt wilde zetten achter het voortzetten van het onderzoek om opnieuw zijn mind op te maken. Het college van Waalwijk is wel teleurgesteld in de gang van zaken.

Beide colleges gaan er vanuit dat de hoeveelheid tijd en energie die de afgelopen jaren in de samenwerking tussen beide gemeenten gestopt is, een vruchtbaar vervolg zal krijgen. Zij benadrukken daarbij dat de samenwerking en goede verstandhouding binnen Hart van Brabant en de Langstraat-gemeenten blijft bestaan.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te informeren.

Hoogachtend,

Het college van burgemeester en wethouders van Loon op Zand;
de secretaris, de burgemeester,

P.A.M. van Bavel

W.C. Luijendijk

Het college van burgemeester en wethouders van Waalwijk;
De secretaris, de burgemeester,

drs. A. de Wit

drs. N. Kleijngeld.

Bijlage: Berenschot en KoxDeVoogd: 'Onderzoek ambtelijke fusie tussen de gemeenten Loon op Zand en Waalwijk', Eindrapport.